

Генералмајор ВЛЕКОСЛАВ КЛИШАНИЋ

НЕКА ИСКУСТВА ИЗ ТАКТИЧКЕ ОБУКЕ

У оквиру борбене изградње једне армије посебно и веома важно мјесто припада тактичкој изградњи, којој је циљ да оператици и стратегији стави на расположење тактичке јединице способне да рјешавају све задатке који се пред њих могу да поставе у рату, у духу војне идеологије и доктрине одређене армије, а у вези са материјалним и осталим условима и околностима.

Према томе, када је ријеч о тактичкој изградњи, треба имати у виду не само тактичку припрему у смислу обуке и васпитања, већ и организацију, формацију, наоружање и опрему тактичких јединица. Политичко-идеолошки фактор одређен је с обзиром на карактер извјесне армије и о њему нећемо посебно говорити. Тактичка обука претставља у мирно доба један од основних елемената тактичке изградње, који је, свакако, најобимнији и најсложенији.

Рат је најбоља школа, у којој се стичу најбогатија искуства. Али, с друге стране, армија која не би у мирно доба учинила све да се добро припреми у сваком погледу, у чијој изградњи нису напори усклађени са циљевима и могућностима, са односима снага и средстава и другим факторима, изложена је опасност да у рату скупо плати пропусте и недостатке. Ова опасност може доћи и због слабе или неправилно усмјерене тактичке обучености и извјежбаности трупа у миру, пошто се кроз тактичку обуку и васпитање у мирно доба реализују како поставке тактичке доктрине, тактичких правила и прописа, тако и могућности и погледи који проистичу из материјалних и осталих фактора у вези са дејством тактичких јединица.

Због чега тактичка обука заузима у савременој армији тако важно мјесто? На чему се заснива њен значај и улога? Мислимо да о томе није потребно посебно и нашироко говорити на овом мјесту. Ипак, ради боље илустрације конкретних поставки о којима ће касније бити говора, изнијемо о овом питању неколико мисли.

Искуства модерних ратова уопће, а напосе посљедњег свјетског рата, показују да стратегија и оператика морају данас располагати са монолитним, савршено припремљеним, обученим и високо покретљивим јединицама, којима командују искусне и способне старјешине, мајстори свог посла. Тактика је извршилац стратeгиских и оперативних одлука и комбинација. У мо-

дерном рату, поред све масовности снага и средстава и разорног дејства ратне технике, побједи и успјеси претстављају у крајњој линији плод заједничких напора руководства и борацких маса, напора чије се непосредно извршење огледа у дејству тактичких јединица — од основне борбене ћелије до највише тактичке формације. Однос човјека и технике, његово владање техником и борбена вјештина, манифестују се у оквиру тактичке јединице, а потом у усклађеном борбеном раду тактичких јединица међусобно. Може ли се рећи да је борац као јединка, као активан и одлучујући члан борбеног колектива, изгубио на савременом бојишту? Да ли је изблиједила улога малих тактичких састава, с обзиром на велику засићеност бојишта ратном техником и на различите норме о тактичким густинама? Не, никако! Ратна искуства, а нарочито наша сопствена, потврђују противну поставку. Дух и дејство смјелог и одлучног, самосталног и иницијативног борца, који познаје свој борбени задатак и задатак цјелине, мајсторски рукује својим оружјем, прожима цјелокупну борбену активност на бојишту. Такви борци граде монолитне тактичке јединице. Ударна снага тактичке јединице не може се узети као прост збир појединаца и ватрених могућности њихове и заједничке технике. Чврсте тактичке јединице, у рукама мајстора старјешина и штабова, дају оперативној вјештини и стратегији у руке најмоћније оружје ради извршења задатака у рату.

Због овог значаја тактике и тактичких јединица данас и армије капиталистичких земаља, које располажу високо развијеном ратном техником и стално је унапређују, с једне стране, у хладном рату, пријете атомском бомбом, ваздухопловством, реактивним и другим разорним оружјем, а с друге стране, у исто вријеме, поклањају велику пажњу тактичкој обуци јединица, старјешина и штабова и то нарочито у сувоземној војсци. Довољно је само прелистати поједине иностране војне часописе и војну литературу на се увјерити да је тако.

Совјетска армија, располажући богатим искуством из Другог свјетског рата, у којем је чврстина и тактичка вјештина јединица била сигурно оруђе оператике и стратегије, поклања веома велику пажњу даљој изградњи и усавршавању у тактичком погледу. У послеријатном периоду тактичка искуства се темељито анализирају и продубљују, правила и прописи допуњују, а тактичка питања свестрано разматрају у војно-стручној литератури.

Уопће, тактички потенцијал једне армије, схваћен у смислу њене борбене способности и вјештине, мора да буде правилно усклађен са захтјевима оператике и стратегије.

Биће од интереса напоменути какво је гледиште имао о питању тактичког потенцијала 1925 године Фрунзе, један од главних организатора Црвене армије. У реферату „Наша војна изградња и задаци војно-научног друштва“* — пошто је дошао до закључка да се у радовима Војне академије и на вјжбама у дивизијама и корпусима, иако се опћи план поставља правилно, уочавају велики недостаци у погледу организовања дејстава, повезивања посебних елемената акције, обезбеђења, уређења позадине, снабди-

* Фрунзе „Изабрана дјела“, издање Политичке управе Југословенске армије, 1946, стр. 77 и 78

јевања, везе и садејства појединих родова војске — Фрунзе је поставио нове задатке. Наредио је Војној академији да циклус предавања из стратегије смањи у корист предавања из тактике и подвукао да „Црвеној армији треба дати такве руководиоце, који ће омогућити да се савлада тактичка слабост и једновремено помоћи цјелокупном командном саставу, да се што боље поткује у томе тако осјетљивом питању“.

Какво треба да буде мјесто тактичке обуке у оквиру борбене изградње наше Армије? У чему је особити значај ове обуке у данашњем стадијуму њеног развика? Покушаћемо да са неколико ријечи дамо одговор на ово основно питање. Основно због тога, што се тактичка изградња уопће, а нарочито тактичка обука, не може разматрати ако се у главним потезима не уче одређени и специфични, објективни и субјективни фактори који су од утицаја на ток обуке, ако и ову активност — обуку и васпитање у циљу тактичког оспособљавања и усавршавања, не посматрамо у свјетлу наше стварности.

Као социјалистичка револуционарна армија, која има сва обиљежја модерне оружане силе, наша Армија у своме мирнодопском раду, који се развијао и развија у специфичним условима изградње наше земље, даље изграђује и продубљује своју тактичку доктрину. У својој суштини ова доктрина треба да буде израз наше социјалистичке војне идеологије, погледа на основне проблеме стратегије и оперативне вјештине, задатака који произлазе из наше стварности, израз искустава и утврђених поставки из Народноослободилачког рата, искустава модерних армија која се могу примјенити, израз позитивних традиција и наслијеђа. Није намјена ових редова да се баве степеном изграђивања наше тактичке доктрине и да анализирају ово питање, те ћемо се задовољити са напријед оцртаним оквиром.

Основни и једини задатак наше Армије јесте одбрана слободе и независности социјалистичке домовине и тековина Народне револуције од сваке агресије. Овај задатак који је Врховни командант тако јасно формулисао у појединим говорима и изјавама и у својим наредбама, свакако, не може остати без одраза на тактичку припрему уопће. С обзиром на чињеницу да наша Армија може да води само праведан, у суштини и по карактеру одбранбени рат, јасно је да ће тактичка обука имати обимне и сложене задатке, како би наше трупе биле обучене и оспособљене за борбени рад у свима ситуацијама, до којих може доћи у рату таквог карактера. У таквој стварности однос човјека и технике претставља одређену квалитативну основицу, а захтјеви у погледу броја и аритметички односи у вези са нормама густина и zasiћености, појављују се у посебном облику и не могу се рјешавати шаблонски, већ стваралачки и смјело, искоришћавањем свих материјалних и моралних могућности. Према свему овоме, разумљиво је да се за извршење овако сложених и обимних наставних задатака захтјевају високи ниво руковођења обуком и стваралачка методика.

То би била, дакле, основна поставка, која се јавља као један од покретача и основа за правилно усмјеравање обуке и квалитетно спровођење у живот наставних програма.

Иза наше Армије стоји данас петогодишњи период планског рада на тактичком оспособљавању и усавршавању, које се одвија на широкој основи. Прије свега, наша Војна академија, официрске школе и училишта, разни

подофицирски и официрски курсеви и школе, учвршћују се као расадници наше тактичке мисли и извори за добијање солидно обучених и високо свјесних кадрова за трупне команде и јединице. Напоредо са овим, тактичка обука се интензивно изводи у трупи и у свим командама и установама, од најнижих до највиших.

Овај релативно кратак временски период испуњен је упорном борбом у изналажењу путева и форми за што бољу организацију обуке, планирање и методику извођења. Осврнути се на цио овај период, обухватити рад на пољу тактичке припреме у цјелини, није могућно у једном чланку. Поред тога, проблематика тактичке обуке толико је разноврсна и обимна, да би за њено разматрање у цјелини била потребна већа студија. Због тога ће у овом чланку бити, у границама могућности изнета само нека основна питања у свјетлу досада стечених искустава или као лично мишљење. У разматрању ослонићемо се на изворе које нам пружа трупна настава, пошто се у трупним командама и јединицама тактичка обука изводи у најширем обиму, најмасовније и обухвата велики број разних форми. У трупи се непосредно обучавају и васпитавају борацке масе кадра и резерве, трупне старјешине и штабови; у њој се непосредно испољава улога старјешина као руководиоца јединица и управљача борбом и као наставника-васпитача потчињених; у њој методика долази до најпотпунијег изражаја у свим својим детаљима и специфичностима рада са масама, у веома различитим условима материјалног обезбеђења и осталих утицајних фактора. Недостаци и слабости у обуци непосредно се одражавају на борбену способност јединица и претстављају актуелне проблеме које треба рјешавати брзо и оперативно.

Прије свега, ако бацимо поглед уназад и критички пропратимо ток и развој тактичке обуке од првих почетака у 1945 години до данас, видјећемо да је учињен велики напредак на сваком сектору. Ми смо оставили далеко иза себе период почетног мирнодопског рада. Захвативши све тактичко-наставне и организационе проблеме у ширину, укључујући постепено у обуку не само трупне команде и јединице, већ и старјешине свих родова и служби у установама и свим вишим командама, били смо, с обзиром на постигнуте резултате, у могућности да постепено постављамо задатке за развијање рада у дубину, за уздизање квалитета. У овом раду требало је, и још увијек треба, савлађивати многобројне тешкоће, објективне и субјективне природе и усклађивати постављање наставних задатака и циљева са реалном базом за њихово спровођење у живот, пошто се тактичка обука не може посматрати изоловано од осталих услова живота и рада војске (смештај, исхрана, здравствено стање, опрема, брига о људима, итд.). У овој активности, пуној динамике, борба за правилно и рационално искоришћавање свих постојећих извора и могућности показала је јасно да само стваралачки рад старјешина, од најнижих до највиших, иницијативан и слободан од сваког шаблона, води ка успјеху и обезбјеђује благовремено и потпуно извршавање наставних задатака. И у овом погледу стекли смо значајно искуство.

С обзиром на досада постигнуте резултате може се рећи да је данас чворно питање тактичке обуке у трупи и трупним командама и установама уздизање нивоа обуке, постизавање што бољег квалитета. Ослонивши се на

ову поставку, узећемо у разматрање слиједећа организационо-наставна питања:

1 — Опћа организација наставне године и њена карактеристична обиљежја. Припремни период.

2 — Тактичка обука старјешина и штабова као темељ и основица тактичког оспособљавања јединица.

3 — Постепеност обуке и њена повезаност од основног степена — обуке појединца до највишег степена — тактичких вјежби са трупом.

4 — Руковођење обуком.

Организација наставне године и припремном периоду

Прошло је три године како смо тактичку обуку у трупи организовали у оквиру наставне године и, углавном, усталили организациона начела и оквире, прилагођавајући их сваке године стварним потребама и захтјевима који би се појавили.

Подјела наставне године на периоде и раздјеле, основне норме наставног радног времена, као и остали главни елементи организације, опробани су на пракси и може се рећи да у овом погледу нема неких проблема. С друге стране, наша садашња организација тактичке обуке у оквиру наставне године има нека карактеристична обиљежја, а то су:

— постојање припремног периода пре почетка планске обуке зимског и летњег периода;

— мјесто и важност који се у оквиру организације обуке придају обуци старјешина;

— постепеност обуке и повезаност свих њених сектора (старјешине, штабови, јединице).

Двомјесечни припремни период, који претходи зимском периоду, усвојен је код нас као почетна етапа наставне године и досада је на пракси оправдао своје постојање. С обзиром на задатке које треба извршити у овом периоду, он не претставља никакав прекид наставне активности, нити неко слабљење темпа рада; у њему се рад само друкчије усмјерава него у зимском и летњем периоду. Иако вријеме трајања припремног периода изгледа доста велико, ипак се само уз рационално коришћење времена и погодну организацију могу посвршавати сви одговарајући послови. Не ради се, наиме, у припремном периоду само о почетној обуци регрута, о припремању старјешина путем зборова и разних показних и инструкторско-методских вјежби и занимања, о карантину, већ и о другим веома важним пословима, као што су: припрема тактичких задатака и лекција за зимски наставни период за обуку старјешина и штабова, припрема првих предавања из области тактике предвиђених за нову наставну годину и, најзад, стално провјеравање рада потчињених и указивање помоћи на сличан начин као у зимском или летњем периоду.

Припреме и разраде тактичких задатака, који ће се рјешавати на групним занимањима или ратним играма, на разним једнодневним и вишедневним зборовима у пуковима и вишим командама, претстављају, свакако, један од најозбиљнијих послова команди (мисли се на почетне, основне задатке и њихову разраду која мора бити на вријеме готова). Кроз опће-

тактичке замисли, њихове поставке и разраде, постављање наставних питања, припрему руководиоца за извођење вјежби, нарочито у погледу методике, огледа се правилност схватања наставних задатака и програма од стране команде која разрађује задатке и команде која их прегледа и одобрава. На овом се послу огледа и њихова зрелост да са пуно ауторитета и осјећаја одговорности рјешавају ово важно питање одмах у почетку наставне године и тако поставе солидан темељ за даљи рад у овом правцу. Кроз ове задатке спроводе се, у основи, у живот поставке наше тактичке доктрине и актуелне стварности. Све непотпуности и неправилности морају, дакле, имати штетан одраз на обуку старјешина и јединица. Ако мало анализирамо ово питање и потсјетимо се на поједине примјере из праксе, видјећемо до чега може довести неправилан рад или слаба организација посла на овом сектору.

Може се десити, на примјер, да већ сама основна замисао задатка не буде постављена правилно и потпуно, да се ово не уочи на вријеме и да се разрада изврши према таквој неправилној, односно непотпуној основној поставци. При томе се утроши велики труд и енергија, цио се штаб ангажује на припреми и разради рјешења по опће-тактичким питањима и по родовима и службама, и пријеђе се на само извођење обуке, тако да се тек послије извјесног времена уочи грјешка и појави потреба да се замисао измијени или допуни, а то повлачи и обимне послове око прераде. Овакве појаве могле би се лако избјећи ако се разради задатка приступи тек пошто је виша команда прегледала основну замисао и дала своје одобрење да се по тој замисли може пројектовати задатак. Разумљиво је да ће се рад у нижој команди одвијати брже и боље ако виша команда са органом ниже команде непосредно, тј. усмено претресе спорна питања и даде потребна упутства.

До неправилне поставке основне замисли и разраде задатка може доћи и у случају ако виша команда не пружи својим потчињеним командама основне оријентационе податке у којем оквиру треба да се крећу, које земљиште да узму у обзир и сл. Ако се питање прегледа основних замисли и задатака правилно не регулише, може се десити да поједини старјешина измијени замисао свога претходника, или чак цио задатак, пошто му се поставке не свиђају или нађе да нису правилне. Није искључено да старјешина који врши измјену има право, али је очигледно да при правилном систему руковођења и планирања не би смјело доћи до оваквих појава. И у овом случају у команди се морају свршавати нови обимни послови, а сама обука старјешина биће у застоју.

Рјешавање тактичких задатака и друге форме обуке повезани су често са припремањем лекција и предавања, што претставља само по себи обиман и одговоран посао. Лекције морају одговарати наставном циљу и конкретно рјешавати питања у вези са постављеном тактичком темом. За припрему лекција, према стеченом искуству, треба доста времена.

Из ових неколико примјера види се да ће у припремном периоду бити анагажоване у знатном обиму више команде — дивизија, армија па и области и да је благовремена разрада почетних тактичких задатака један од важних послова у том периоду. Да би команде могле на вријеме приступити овом послу, који се протеже кроз цио припремни период, неопходно је да им се много раније даду наставна тематика и основне директиве за постављање и

разраду задатака. Достављање наставних програма и смјерница из виших команди такорећи у последњем тренутку, непосредно пред почетак припремног периода или кад је он већ почео, постаје озбиљна кочница за експедитиван рад потчињених команди и ставља их пред озбиљне тешкоће, а понекад може доћи и до рада на брзу руку и релативно слабог квалитета.

Познато је да се у припремном периоду одржава већи број зборових старјешина у циљу њихове припреме за нову наставну годину. На овим зборовима се редовно врши анализа постигнутих резултата и износе слабости и недостатци по појединим родовима и службама, по јединицама, по опће-тактичким и осталим питањима. У досадашњем раду ми смо путем зборових у припремном периоду успјели да унаприједимо почетно планирање обуке и основну повезаност и усклађеност родова и служби. Међутим, на пракси се показало да зборови могу постати моћно оружје за припрему нове наставне године само ако су добро припремљени и ако се на њима конкретно разматрају наставна и остала питања. У противном, зборови ће постати средство за административно руковођење и претворити се у формалност. А како може доћи до оваквих појава?

Узмимо, на примјер, да нека команда организује збор, а да није потпуно припремила своја наређења и календарске планове, или да није упозната са стањем у потчињеним јединицама у тој мјери да може, на основу својих констатација и закључака и своје евиденције, да постави потчињеној јединици конкретне задатке. На таквом збору, свакако, неће се моћи рјешавати конкретна питања. Виша команда биће принуђена да се преко реферата потчињених упознаје са стањем у јединицама и да тек према томе доноси коначне одлуке. Може ли се избјећи оваква појава (до које може доћи ако руковођење обуком буде усмјерено више административним путем, него путем живог руковођења)? Свакако, може, ако се више команде, баш у припремном периоду, активирају на **провјеравању стања у нижим јединицама и указивању помоћи**. Овдје се мисли, у првом реду, на команданте и политичке комесаре и штабове дивизија и њихове обавезе у односу на пукове и остале непосредно потчињене јединице.

Провјера стања на лицу мјеста биће од огромне користи, јер се тако многа питања могу оперативном, једнообразном и најцјелисходније ријешити у цијелој дивизији.

Посебно питање зборових у стрељачком пуку (а ово се може односити и на остале пукове и самосталне јединице), који непосредно извршава припрему, прима регуте и изводи почетну обуку, спрема почетне тактичке задатке за старјешине пуковских група, организује разраду основних планова обуке и врши материјалне припреме. Погрјешно би било круто схватити улогу команде пука и сматрати да је одржавањем тродневног или четвородневног збора код команде њена улога завршена. Уствари, у пуку, тој великој основној војничкој породици, цио припремни период манифестује се као један велики збор, по плану команде пука, која чврстим руковођењем и правилним планирањем обезбјеђује максималне могућности за извођење обуке у наредном наставном периоду, а нарочито у првом раздијелу овог периода, јер команда пука ствара основне услове за извођење обуке. Искуство је показало да команда пука, која је добро организовала

рад у припремном периоду око припреме старјешина за рад са војницима, нема већих тешкоћа у току обуке појединца, па и одјељења.

Могло би се поставити питање постојања припремног периода у ближој перспективи, када организациони оквири буду стабилнији, а планирање савладано у свим детаљима. По мом мишљењу, припремни период могао би се убудуће, за коју годину, скратити, а можда би могао и отпасти, ако би се усавршавањем система руковођења и нивоа методике створила могућност да се припремни послови за наставну годину, а нарочито разрада тактичких задатака и планирање, изврше при крају претходне наставне године или да се размак између двије наставне године обиљежи краћим временом, рецимо, од петнаест дана. Међутим, овдје је од утицаја још и вријеме доласка регрута у кадар и отпуштања ислуженика, те читаво питање зависи од низа разноврсних околности.

Тактичка обука старјешина

Тактичка изграђеност и методска способност старјешина несумњиво је један од најпресуднијих фактора за успех у тактичкој обуци војника и јединица. Старјешине су носиоци упорне и систематске борбе која се води у нашим јединицама за извршавање наставних задатака. Резултати обуке зависе у првом реду од рада старјешина које морају бити примјер јединства ријечи и дјела, теорије и праксе.

Организација тактичке обуке старјешина у трупи наше Армије прошла је кроз различите етапе и имала је различите облике. Преласком на нормалну организацију у оквиру наставне године, и обука старјешина добија, више-мање, устаљену организацију, чија су основна обиљежја: у обуку су укључене све старјешине, како у јединицама, тако и у командама, установама и службама, као и оне старјешине које, с обзиром на своје функције, морају имати основне појмове из тактике; тежиште обуке постављено је на рјешавање тактичких задатака без трупе и са трупом и практичну припрему штабних органа и штабова као органских цјелина; припрема старјешина за занимања са војницима обавезна је и мора се изводити најсолидније. Организација обуке старјешина, према томе, обухвата кључна питања у вези са нашим потребама и перспективама развоја. Реалну базу ове организације представља околност да је огромна већина наших старјешина прошла кроз рат, а готово сви кроз школу, те се постављање наставних задатака може заснивати на прилично уједначеном критеријуму, а тематика из области тактике прилагођавати конкретним потребама, које произлазе из оперативно-тактичких поставки, нивоа кадрова и уочених слабости, односно успеха.

Различите су форме и методи обуке и усавршавања наших старјешина. Од индивидуалног рада, као основне форме, па до двостраних вјежби са трупом, као највише, постоји читав низ разних врста занимања и вјежби. Испити из борбених и осталих правила, тактичко-техничких потсетника и минимума, који се одржавају периодично, служе за допуњавање теориске спреме и провјеру знања.

Извођење обуке старјешина на једнодневним или вишедневним зборовима је свакако погодна организациона форма, ако се њихово одржа-

вање усклади са осталим пословима и задацима команде и обезбиједи учешће старјешина у том степену да сви учесници извјесне групе, или њихов највећи дио, стварно савладају наставни програм. Ово важи нарочито за више команде, у којима је кретање официра и одсуствовање од обуке чешће него у трупним јединицама.

Изостајање од обуке на једнодневним зборовима често је велико, тако да релативно знатан број официра није присуствовао на три, четири па и много више занимања. Ако се ради о практичним занимањима, а поготово оним на терену, онда се не би могло рећи да су ови официри савладали извјесну тактичку тему или цио наставни програм. Ова појава претставља, свакако, озбиљан проблем. Има примјера да појединци настоје да личним радом надокнаде изгубљено, али квалитет рада не може бити исти. Да би се ово избјегло требало би, у првом реду, заштити контролу о присуствовању официра на обуци и тако подесити послове у команди да се обезбиједи максимално учешће официра на обуци. Могла би се примијенити и еластичнија организација обуке тако да се изводи на дводневним или тродневним зборовима, при чему би се поједине групе у вишим командама могле дијелити, да би се осигурао континуитет послова у команди. Исто тако, могло би се еластичније поступати у стрељачком пуку за оне групе за које су планом обуке предвиђени једнодневни зборови. Према томе, опћи план обуке, дајући оквирне поставке, примјењивао би се еластично, без крутости и шаблона, а команда би на најбољи могући начин усклађивала рад у јединици. Поред тога, искуство је показало да су при рјешавању задатака без дужих прекида интересовање и пажња официра већи, а успјех знатно бољи.

Прелазак на више форме рада је једно од важних организационих питања тактичке обуке наших старјешина у трупи. За сада тежиште лежи на групним занимањима, која су основица за даљу изградњу, за прелаз на ратне игре и тактичке вјежбе са трупом. Питање односа групних занимања према осталим формама рада постављаће се постепено и утолико јаче, уколико буду школе и училишта давали старјешине са све солиднијом спремом и уколико будемо имали више успјеха у обуци старјешина у самој трупи.

Једно од важнијих организационо-наставних питања код групних занимања јесте чврсто повезивање опћевојних официра са официрима родова и служби ради правилног схватања и рјешавања заједничких тактичких проблема. У овом погледу могу се понекад појавити и неке слабости. Задаци који се рјешавају по стручној линији родова, биће правилно усмјерени и рјешавани само ако је њихов опћетактички оквир правилно постављен и опћетактичка замисао досљедно спроведена. Из овог произлази потреба да се опћевојни штабови обавезно интересују за замисли и поставке тактичких задатака који се рјешавају по родовима (за стручне вјежбе, разна артиљериска и друга гађања и сл.).

У вези са поменутиим питањем нарочито је важно да се чврсто повеже и усклади рад у групама стрељачког пука, у којем је за официре родова и служби одређено пола времена за заједнички рад, а пола за стручну обуку. Ако команде пука и дивизије не воде рачуна о основном захтјеву — да старјешине родова треба да савладају проблеме опће тактике и, обратно, да опћевојне старјешине морају добро упознати тактику рода-службе, —

ако се приликом израде плана и распореда обуке правилно не оцијени и не одреди којим занимањима заједничке обуке треба да присуствују официри родова и служби, ако се њихово ангажовање на тим занимањима не постави правилно, — онда постоји опасност шаблонског распореда времена и слабе координације рада, а резултати, свакако, неће бити задовољавајући.

У оквиру групних занимања нормално се одржавају предавања и семинари, поред рада на рјешавању тактичког задатка. Из искуства се може рећи да интерес слушалаца и успјех теориске припреме у многome зависе од квалитета предавања и умјешности одржавања семинара. Неопходно је да се трајање предавања доведе у склад са могућношћу пажљивог праћења, а сама разрада и начин излагања уздигне на што виши ниво. Док су предавања често сувише дуга, за семинаре се одређује и сувише мало времена, управо одређено вријеме показује се недовољно. То значи да наши официри постављају питања, да се интересују за поједине проблеме и желе да их продубе. Према томе, руководство обуке у команди дужно је да трајање семинара доведе у склад са стварним потребама.

Искуство је показало да је на групним занимањима од велике важности да се добро одмјери вријеме потребно за разраду извјесног броја питања. Ово се, у првом реду, односи на израду докумената. У програме и распореде занимања често се уноси велики број докумената, од којих су неки опсежни и компликовани, чисто стручни, и њихова разрада захтијева потпуно познавање и доста времена. Понекад за само исцртавање обрасца треба по пола часа. Најгоре је ако се неки документ-образац шаблонски попуњава, не улазећи у суштинну ствар, или ако се слушаоцима прочитају поједине рубрике без конкретног објашњења шта оне значе и како се дошло до појединих података. Поред тога, дешава се да се извјесни документи неког рода различито израђују у разним школама, па и у самој команди рода, што доводи до неједнаког рада.

Најзад, на пракси се показало да при извођењу обуке са официрима у трупи, а нарочито у оквиру групних занимања, не треба ићи у крајност и схватати ову обуку по неком, рекли бисмо, „школском систему“ пребацујући тежиште на „домаће задатке“ и рад код куће и по таквим наставним питањима, као што је, на примјер, израда планова обезбјеђења борбе, процјена ситуације и друго. Организација обуке официра у трупи и вишим командама усклађена је са осталим дужностима и обавезама и тежиште рада начелно треба да буде на раду у учионици и на терену у оквиру предвиђених часова, који се погодним распоредом и правилном методиком најрационалније користе и на којима ће учесник бити стављен у повољне услове да у одређеном времену и лично изврши поједине наставне задатке. Ако се ствар овако постави, онда ће постојати могућност за солидну теориску припрему учесника путем индивидуалног рада, која претставља неопходан услов успјеха.

Иако постоји опће организационо начело да свака команда, односно сваки старјешина, обучава своје потчињене и да одговара за спровођење наставног програма и тактичку спремину својих потчињених, ипак се, у вишим командама, од овог начела мора отступити у извесној мјери, наиме, обука се организује централирано и за њене руководиоце и наставнике одређују се способни официри или групе официра. Начелници појединих управа и

одјелења, који су редовно укључени у оперативну обуку, не руководе обуком потчињених у тактичким групама у директном смислу. У таквим случајевима дотичне старјешине треба да се интересују о тактичком усавршавању потчињених, да пружају помоћ руководиоцима обуке и да на разне начине утичу на њено извођење (правилним распоредом официра у тактичку групу која му одговара с обзиром на спремност и перспективу развика; обавјештавањем о раду, залагању и успјеху; интересовањем за тактичке задатке и методику њиховог извођења; заостравањем питања о обавезном присуствовању обуци; повременим обиласком појединих тактичких група своје команде, управе или одјелења). Оваквим утицајем обезбјеђује се и правилан систем руковођења.

У вези са овим посебну пажњу заслужује утицај команди родова на рад својих органа који су укључени у руководство или групу састављача задатка или као наставници по стручности свог рода. Ови официри не могу одговорити обавезама и захтјевима, ако немају сигурну подршку команде, већ буду препуштени сами себи. Јасно је да они у руководству или колективу састављача задатка претстављају своју команду, која преко њих испољава свој утицај на правилан рад.

Најзад, претпостављене старјешине својим утицајем на тактичку обуку потчињених показују своје схватање о мјесту и важности ове обуке уопће и у њиховој команди напосе.

У стрељачком пуку команда пука је дужна да обједињава и усклађује обуку старјешина у свим групама, затим на показним и инструкторско-методским и другим вјежбама. Команда пука обучава своју групу, команданти и политички комесари батаљона своје и тако даље. Кршење начела да сваки претпостављени обучава своје потчињене било би на штету правилног система руковођења. А ипак, до тога може доћи, у првом реду због тога што се понекад обука организује по некој „наставничкој“, умјесто по командној линији, јер се за руководиоце одређују официри који могу успјешније да изводе обуку, мјесто претпостављених старјешина. Овакав поступак може бити оправдан само у изузетним случајевима, али се никако не би смио одомаћити као стална пракса. Старјешине, остављене на овај начин по страни, неће се осјећати у пуној мјери одговорним за потчињене, а поред тога, неће имати прилике да се изграђују као руководиоци и команданти-командири. На сличан начин може се ово питање разматрати и за јединице родова.

Правилно схватање мјеста и важности тактичке обуке од стране учесника један је од основних услова успјеха. То се очигледно показало на пракси. Заостравање питања присуства на обуци, контрола и провјеравање постају само помоћна средства ако се обезбиједи напред наведени услов. Схватајући ову обуку као нераздвојни дио службених обавеза и моћно средство за лично усавршавање и колективну изградњу, залажући се у раду, учесници дају велику подршку руководству обуке у команди, олакшавају му рад и омогућавају да се постигну бољи резултати. Учесници који се интересују за наставну проблематику, дају често корисне предлоге и износе своја запажања у циљу побољшања организације и извођења обуке.

Ако се пак обука схвати као неки додатак осталим службеним обавезама, као терет, тада само приступање наставном раду неће бити довољно

озбиљно. Има појединачних појава да официри који раде на стручним пословима, који су наизглед далеко од тактике, сматрају да им та обука није потребна, да иде на уштрб осталог службеног рада. Јасно је, међутим, да нема стручног посла у команди који не би био везан за борбени рад, за тактику, у већој или мањој мјери, и да готово нема официра који по својој намјени у рату не би имао потребе за тактичким усавршавањем. Тактичка начела и поставке у тијесној су вези са рјешавањем многих питања организације и формације, опреме и наоружања.

Излагање о обуци старјешина, ма да је обухватило само неколико питања, било би непотпуно, ако се не би осврнули на неке важне тактичке проблеме, који су данас од нарочитог интереса.

Прије свега, при састављању тактичких замисли и њиховој разради треба одбацити шаблоне који често спутавају стваралачку моћ руководилаца, не тражити оквири за постављање замисли у неким раније разрађеним задацима или обрасцима преносећи њихове поставке на друго земљиште и мијењајући више или мање норме ширина и дубина, већ стварати смјеле, оригиналне идеје, које одговарају условима савремене борбе, реалним могућностима снага и средстава, које су прожете искуствима из нашег Народноослободилачког рата; солидно организовати не само припрему борбе већ и њену динамику савлађујући све тешкоће командовања и управљања борбом и у најсложенијим ситуацијама.

Примјени шаблона, усвајању оквира из већ разрађених задатака, склони су нарочито почетници у овом послу. Пошто је састављање задатака једна од основних дужности команде, а не само појединих наставних органа, то се квалитет рада може обезбиједити само ако се у раду ангажује команда као цјелина, уз лично заузимање команданта и политичког комесара, чији удио у постављању замисли није само помажући већ управо одлучујући.

Разрада динамике у оквиру тактике није ништа мање сложена него она у оквиру оператике. Може се, напротив, рећи да је у извјесном смислу и сложенија. То произлази из улоге тактичких јединица као извршилаца оперативних замисли и одлука. Довољно је да се потсјетимо на ток борбе чете, батаљона, пука, дивизије, па да рељефно уочимо небројене могућности развоја ситуације и потребе да се брзо, правилно и енергично реагира спроводећи одлучно у живот властиту идеју. У динамици се нарочито оцртавају лик команданта и политичког комесара јединице, њихова чврстина и организаторска способност.

Истичемо ово питање, јер се на пракси дешава да се потцијени важност темељите разраде динамике и потпуно усклађене организације дејстава у њеном току. Имамо случајева да су припреме и почетна дејства добро изведени, али у динамици се осјете шупљине, рад је неусклађен, управљање се измиче из руку. Организаторска улога команданта и политичког комесара јединице и њиховог штаба, која је у савременој борби баш у оквиру тактике добила велику важност, усложшава се развојем борбе у динамици и неопходно је да буде непрекидно и чврсто одржана.

Усклађивање опће-тактичког рада са тактичким радом родова и служби неопходно је потребно, јер је то први услов за правилну организацију садејства, о чијој важности у савременој борби није потребно говорити, а

које, у области тактике, као борбени и наставни проблем, заузима једно од највиднијих мјеста, те му треба поклањати особиту пажњу.

При стварању замисли тактичког задатка и њене разраде по опће-тактичким и осталим питањима треба водити строго рачуна о потребној **усклађености снага и средстава противничких страна**, како би се пројектовани тактички рад могао извести правилно и под приближно ратним условима и могућностима. Ово захтијева дубоко улажење у обостране могућности и њихову брижљиву анализу.

Проучавање могућности противничке стране, да би се дошло до реалних супозиција у току динамике, претстављају озбиљан посао, који се не може замислити без активног учешћа обавјештајног органа и претставника родова.

Уједначавање погледа по основним тактичким питањима-појмовима, у духу наших правила и званичних погледа и објашњења, такође, претставља веома важан проблем. Различита, често погрјешна гледања на поједине појмове могу довести до заблуде и неправилних поставки па и одлука, што ће се штетно одразити на организацију борбе. Поред тога, различито гледање на извјесне појмове и радње у команди може бити доказ недовољно израженог руковођења обуком и утицаја претпостављених. Не би се смјело допустити да у једној истој команди постоји различито схватање о важним појмовима као што су: предњи крај, дубина одбране, фазе борбе, резерве, ешелони и слично. (Приликом рјешавања једног задатка показало се, на примјер, да су неки учесници сматрали да предњи крај обухвата само прву траншеју, док су неки узимали прву и другу, а неки све три траншеје, један официр сматрао је да предњи крај обухвата прву траншеју и четири стотине метара испред ове). Чим се овако нешто уочи треба га одмах отклањати не само у тој, већ и у осталим командама, а то је првенствено ствар више команде која треба да прати и провјерава овакве појаве. Оперативно и еластично руковођење сматраће овакве појаве као сигнал за своју брзу и ефикасну интервенцију.

Правилно схватање важности материјалног обезбјеђења борбених дејстава у оквиру тактике, као и улоге органа који га врши веома је важан услов за успјех у савременој борби. Питање је само по себи јасно, али се на пракси дешава да се проблеми позадине изоставе или се рјешавају непотпуно, па и стихиски. Непотпуно рјешавање питања позадине нарочито се штетно одражава на тактичким вјежбама са трупом.

Овдје се не ради само о правилном регулисању, на примјер, дотура и евакуације, правилном постављању превијалишта и других елемената. Ради се у првом реду о томе, да опће-тактички руководиоци, у конкретной ситуацији, потпуно схвате важност позадине у односу на борбени потенцијал трупа и да тај потенцијал одржавају на највишем могућном нивоу са гледишта материјалног обезбјеђења.

У вези са обуком старјешина треба истаћи да **ратна искуства**, у првом реду, претстављају богати извор за стварање смјелих и оригиналних тактичких замисли и идеја, нарочито у динамичи која се у Народноослободилачком рату оцртавала у тако многобројним облицима. Жива претстава ратних ситуација и ратне праксе, уношење духа маневра и у најситније борбене детаље и акције, еластично схватање разних маршевских и других норми,

с обзиром на примјере из рата, водећи рачуна о садашњим условима оптерећења бораца и јединица, непрекидна тежња за изненађењем и стварањем надмоћности на рјешавајућој тачки, тежња за постигнућем не само материјалног, него и психолошког дејства, — све су то, поред многих других, могућности преко којих се може разбити оквир извјесне укалупљености, која се појављује ако се здрав тактички смисао официра спута или ако устукне пред техником разраде тактичких замисли и динамике, пред формалном страном обраде докумената и управљања борбом. Разумљиво је, да је за овакво коришћење ратних искустава неопходно да учесници обуке солидно познају правила и њихову примјену и да се сналазе у оквирима савремене тактике у којима за примјену ратног искуства има толико мјеста.

Иначе, питање коришћења ратних искустава, у вези са конкретним наставним задацима, заслужује посебну пажњу и обраду.

С обзиром на сталан прилив официра из школа и училишта и подофицирских курсева и школа, чија је спрема све солиднија, не бисмо имали у ближој перспективи потребе за нарочитим проширавањем обима обуке старјешина у трупи и вишим командама. Савладавши, углавном, елементарни дио обуке, ми смо били у стању да приступимо рјешавању актуелне тактичке проблематике, прилагођавајући програме сваке године напретку, стеченом искуству и развоју наше оперативно-тактичке мисли, прелазећи постепено на више форме рада, тежећи да уздигнемо ниво и квалитет обуке. У овом настојању, правилно схватање ове обуке од стране учесника, тј. масе наших официрских кадрова, схватање важности и мјеста тактичке обуке уопће као основног и, главног поља рада свих старјешина, може постати пресудна покретачка сила и моћан објективан фактор за даље напоре. Овдје се мисли не само на војне него и на војно-политичке старјешине, које су по својим службеним функцијама позване да савладају тактичку обуку и које, правилним схватањем њене важности, могу дати значајну подршку и помоћ за њено унапређење.

Постепеност обуке — Обука појединца

У току наставне године тактичка обука у трупи изводи се постепено, од борца и најмањих борбених ћелија до највеће тактичке јединице-дивизије, по одређеном програму. Највиши степен обуке претстављају двостране тактичке вјежбе са трупом.

Ми ћемо се овдје, углавном, задржати на првом степену обуке у јединици, на тактичкој припреми појединца, док ћемо тактичке вјежбе јединица само додирнути, пошто то питање заслужује посебну обраду.

Према стеченом искуству може се рећи да је трајање првог раздјела обуке, углавном, довољно да се борац у основи оспособи, под претпоставком да буду обезбјеђени материјални и остали услови и да је старјешински кадар на своме мјесту. У другу руку, трајање овог раздјела није довољно да се потпуно обучи, васпита и изгради борац, већ војника треба изграђивати као борца у току цијеле наставне године и рока службе. Овдје се мисли на комплексну обученост и оспособљеност борца, која обухвата не само тактичку извјешбаност и високи ниво вјештине гађања и руковања техником, односно оспособљеност у некој специјалности, већ и његову високу фи-

зичку кондицију чије је одржавање и уздизање од огромне важности. Политичко-идеолошка обука и васпитање су нераздвојни од војне обуке и претстављају основни елеменат тактичке изградње борца.

При оваквом стању ствари, пошто је трајање првог раздјела релативно кратко и борца треба усавршавати у току читавог рока служења, а с обзиром на квалитете који се траже од савременог борца и посебно од нашег, неопходно је да у тактичкој изградњи борца активно учествују и на њу утичу све одговорне старјешине.

Гледиште да је борбено оспособљавање борца и брига о његовом одржавању и уздизању обавеза и дужност само командира одељења или у крајем случају командира вода, погрјешно је и не одговара духу правилног руковођења, ни систему обуке и васпитања, нити стварним потребама.

Ако се обавезе старјешина у обуци појединаца правилно схвате, тада се не може догодити да се поједине основне стројеве или борбене радње различито извршавају у појединим пуковима једне исте дивизије или у батаљонима једног пука. Узмимо, на примјер, пребацивање (наоко ситна радња) које се често врши на разне начине — негдје су скокови сувише дугачки, а негдје опет кратки, борци се сјецајају, а њихова физичка кондиција трпи. Уочити овакву неправилност код једне јединице, провјерити одмах стање у осталим, предузети хитно мјере за уједначење погледа, то је дужност претпостављених старјешина. Оно што не види командир одјељења, вода чете, мора да уочи и исправи виши командант. А виши старјешина биће у стању да својим непосредним утицајем поправља ствари, ако сам потпуно познаје обуку борца и у стању је да сваку радњу и покаже.

Нарочито ефикасан може бити утицај претпостављених на учвршћивање и продубљивање стројеве и борбене дисциплине, уздизање и одржавање физичке кондиције војника, на припрему војника за рад са тенковима, обуку у маскирању и друге основне борбене поступке, за које је често потребан шири поглед да би се уочиле грјешке и слабости или је потребна интервенција старјешина у циљу материјалног обезбјеђења обуке. Тако, на примјер, команданта и политичког комесара дивизије, поред осталог, интересовање у каквом физичком стању полазе војници на јуриш послјије извршеног наступања, како стоји са њиховом издржљивошћу. Они ће, ако зналачки приступе провјери стања, уочити разлику између појединих јединица у истом пуку, па, можда, и батаљону, из чега се може извести закључак о методу обуке и способности нижих старјешина у довођењу јединице на јуришни положај. Уочавање слабости у овом погледу и њихово отклањање од велике је важности за бојну способност батаљона, пука и дивизије.

Уопће, више и највише старјешине, добри познаваоци и оних радњи и поступака који на први поглед изгледају ситни, правилним руковођењем, енергичном интервенцијом и сталним провјеравањем рјешаваће опће и крупне проблеме тактичке способности јединица.

Обука појединца има у нашој Армији и посебан значај. Кроз ову обуку треба стварати борце-личности, свјесне и иницијативне јединке. Приликом посјете официрима загребачког гарнизона, још 1946 године, Маршал Тито рекао је у својој здравици и слиједиће: „Ви сте досада имали људе који су прошли кроз велику и тешку борбу, људе прожете високом свијешћу. Сваки појединац међу њима је **личност**, али у исто вријеме сви они заједно

сачињавају једну несаломљиву цјелину. Али доћи ће ускоро вријеме, када ћете добити нове људе . . . Кад дођу у војску нови нараштаји, млади регрути, ви ћете морати од њих стварати исто такве борце као што су и данашњи . . .¹⁾

На овај начин је Врховни командант са неколико ријечи прецизирао каквог борца треба створити и истакао да се монолитне, несаломљиве јединице стварају од таквих бораца.

Из ратног и мирнодопског искуства нам је познато да се високо дисциплинован, свјестан, савршено обучен и физички припремљен појединац врло брзо сналази у јединици и да се од таквих појединаца брзо изграђује монолитна јединица. Значај комплексно обученог и оспособљеног борца, који се сналази у свим ситуацијама и специјалним приликама, огромно је порастао. Ова оспособљеност је најбоља гаранција за успјешан борбени рад у борбеном колективу-јединици. Према томе, праћење тока и резултата обуке појединаца, њено учвршћивање и продубљивање, упорна борба за отклањање слабости и недостатака, претстављају веома важан задатак руковођења, нарочито у оквиру пука, чији се руководиоци појављују као основни организатори обуке, непосредно одговорни за успјех у раду.

Овако постављена тематика обуке појединца пружа широко и захвално поље рада не само за ниже, већ и за више старјешине и команде.

Услови за извођење обуке појединца биће свакако повољнији уколико буде ванармиска обука боље изведена. Већ сада се осјећају први резултати ове обуке; омладинци који долазе у кадар имају основне појмове о војничком држању, упознати су са најосновнијим радњама из стројеве обуке и наставе гађања, итд. Даљи развој ванармиске војне обуке испољиће све већи позитивни утицај на обуку појединаца у кадру, а може се позитивно одразити и на разраду наставних програма стварајући могућности да се смање поједине норме или упросте тематски планови.

Тактичке вјежбе са трупом, као највиша форма обуке у трупи, изводе се постепено и усклађено са током обуке старјешина и штабова.

Потпуно спровођење програма ових вјежби у оквиру формациских јединица најлази на озбиљне тешкоће у случајевима када су мирнодопска бројна стања јединица ниска, те се не могу добити јединице одговарајуће јачине, са којима би се, барем приближно, могла претставити ратна стварност. Посљедица оваквих прилика јесте да се морају образовати јединице за вјежбе из двије или више формациских јединица, да би се добила одговарајућа јачина и формација.

Овакве тешкоће око извођења тактичких вјежби са трупом и формациским јединицама појављују се редовно тамо гдје се јединице крећу у оквиру мирнодопског бројног стања, које је обично оптерећено и расходима. Тако је и наша трупа изводила обуку спајајући често више мирнодопских јединица у једну. (У то вријеме је информбироовски пропагандни апарат лансирао кампању о огромним ефективима наше Армије).

Нарочито брижљиву припрему и организацију спровођења захтијевају веће двостране вјежбе са трупом (батаљон, пук, дивизија). У разматрању обуке старјешина додирнули смо нека питања о рјешавању тактич-

¹⁾ Тито, „Стварање и развој Југословенске армије“, стр. 321

ких задатака. Ова се питања постављају и при извођењу вјежби са трупом и то у још оштријем облику, пошто се ове вјежбе могу изводити у ограниченом броју и ангажују знатна материјална средства, а поред тога, изискују крајње залагање и велике физичке и умне напоре командног и борачког састава.

Један од проблема двостраних вјежби са трупом састоји се у томе што је тешко ускладити покрете обију страна у почетној ситуацији а да противници један о другоме не сазнају више података него што им даје претпоставка и колико им је неопходно потребно. Други проблем је у томе да обостране ситуације треба подесити тако да се даља слика о противнику добија постепеним извиђањем и осталим путевима који одговарају ратним условима, јер ће се у рату о непријатељу редовно знати много мање, него што се то најчешће даје у претпоставкама. Одлуке се морају заснивати на реалним чињеницама и могућностима, а вјероватан рад непријатеља свестрано и најозбиљније студирати. Зато је неопходно да се при поставци задатка и предвиђању динамике и овим питањима поклања највећа пажња, а при давању података о непријатељу најстрожије одмјерава шта би се могло о њему знати, с обзиром на тактичку замисао и расположива средства.

Руковање обуком и планирање

Ово питање је од основне важности и заслужује дубљу студију и освјетљавање. Драгоцјен прилог правилном постављању и ријешавању овог проблема могу дати трупне старјешине које, као извршиоци наставних задатака, непосредно раде са трупом и имају највише искуства.

На пракси је руковођење обуком зависно у првом реду од тога како поједине команде схватају мјесто и значај тактичке обуке у оквиру живота и рада јединице и борбене изградње уопће и како обезбјеђују извршење наставних задатака.

Задржаћемо се укратко на командама пукова и дивизија које су, као што смо видјели, непосредни руководиоци и организатори обуке.

Неоспорно је да ове команде морају руководити обуком што непосредније, такорећи на терену. Организација ових команди и јединица у њиховом саставу, њихов међусобни однос и најтјешња повезаност, свакодневна појава појединих наставних проблема пред очима команде, велике материјалне и остале могућности којим располажу — све то указује да би руковођење обуком административним путем, из канцеларија, искључиво путем расписа и наређења, било не само неправилно, већ и посве штетно. Непрекидно писмено наређивање, расписивање, тражење многобројних извјештаја, гуши потчињене команде и претвара и њих и њихове наставне органе у бирократски апарат. Живот који кључа у командама за вријеме обуке (а ово вријеме обухвата највећи дио радног времена уопће), у којем дјелују живи људи, старјешине и борачке масе, тражи живо, оперативно руководство и то не по форми већ и по дјелу, по активном учешћу војних и војно-политичких старјешина. Искуства из наше трупне праксе потпуно потврђују ове поставке.

Команда дивизије обезбјеђује спровођење наставних задатака преко команди пукова (самосталних батаљона итд.) и свога штаба. У овом раду њен

је први задатак да команде пукова потпуно оспособи за руковођење обуком у пуку и да ту способност, са своје стране, непрекидно уздиже и повећава.

Како се показује улога „наставних органа“ у пуку и дивизији? Да ли су то неки руководећи органи и у коме смислу треба схватити њихову улогу? То су, у основи, органи за планирање, евиденцију, извјештавање, референти по тактичкој обуци и физкултури. Било би погрјешно сматрати их неким специјалистима. Руководећи орган у обуци је свакако команда, чији су руководиоци носиоци обуке у јединици. Али, наставни органи, по својој намјени, имају веома важну функцију коју ће моћи успјешно да отправљају само ако команда правилно схвата важност тактичке обуке, ако јој увијек обезбиједи право мјесто, ако не запоставља извршење наставних задатака, већ их ставља у први план као основне задатке борбене изградње. Утврђена поставка да је обука главна дужност и обавеза команди и кадрова у мирно доба долази до најбољег изражаја у правилном, оперативном и иницијативном руковођењу.

У области тактичке обуке у трупи и вишим командама постоје и друга важна и актуелна организациона и наставна питања, која заслужују посебну анализу и осветљавање, као што су, на примјер, питање методике, начин разраде и спровођења у живот наставних програма, питање коришћења ратних искуства, планирање, контрола и указивање помоћи, коришћења логора и полигона, и, најзад, питање руковођења у његовој цјелини и детаљима. Разматрањем ових питања допринијеће се њиховом бољем разумјевању, даће се прилика за изношење мишљења и предлога и тако стварати основица за дубље улажење у проблеме тактичке обуке, која, са оперативном обуком, претставља главну и најобимнију активност у мирнодопском животу и раду армије.